

Duurzaam Den Haag >>

JAARPLAN 2017

Toekomstbestendig met Haagse Krach

» Samenvatting

Onze missie, visie en doelstellingen

De missie van Stichting Duurzaam Den Haag (DDH) is het aanwakkeren van initiatieven van bewoners en ondernemers die Den Haag duurzamer maken.

In 2017 willen we door met de successen: onze activiteiten die bewoners, ondernemers en nieuwe doelgroepen (zoals huurders of mensen die nog weinig aan duurzaamheid doen) activeren om duurzaam aan de slag te gaan en onze plek in de stad van 'trusted third party' en 'community leader' van duurzaam doen in Den Haag. En in 2017 willen we meer focus, massa en inzicht in en sturen op impact. We richten ons op drie thema's:

1. Energie (besparen en schone energie, met name warmte);
2. Groen (voor verkoeling en waterberging in de stad); en
3. Grondstoffen (circulaire economie en huishoudelijk afval).

We willen daarbij opschalen naar de 'early majority', onder andere door de koplopers te verbinden met de early majority. Daarnaast willen we de impact van onze activiteiten en van de initiatieven die we aanwakkeren concreet maken in termen van Haagse Krach (gemobiliseerde aantallen mensen), CO₂-reductie, vergroening/ontstening en toename van circulaire stromen of vermindering van restafval.

Onze hoofddoelstellingen voor 2017 zijn:

1. De wijk in: naar de mensen toe met aanbod/handelingsperspectief om duurzaam aan de slag te gaan op gebied van energie, groen en grondstoffen
2. Campagne, participatie en co-creatie: Haagse Krach zichtbaar maken en verder mobiliseren en laten doorwerken
3. Toekomstbestendig ondernemen: creëren van lokale groene waarde, business, circulaire stromen en werkgelegenheid

Ons werk: projecten

De doelstellingen bereiken we door onze projecten:

Algemeen:

- Loket Duurzaam Den Haag
- Netwerk & Community (inclusief DDH-ontmoetingen op locatie, basisnetwerk duurzame bedrijven en samenwerking Nudge/MAEX)
- Energiebeurs
- Klimaatfonds Haaglanden

De wijk in:

- Haagse Krach Karavaan (inclusief Hou van je Huis)
- Operatie Steenbreek
- Groen, Natuur en Water

Campagne, participatie en co-creatie:

- Haagse Krach Plekken
- Haagse Warmte
- VvE Versneller
- Energiesponsors
- Duurzaam Consumeren (inclusief Fair Trade)
- Monitor Haagse Duurzaamheid
- Vier de Natuur, het hele jaar door
- Knipkaart Ondersteuning Bewoners-initiatieven

Toekomstbestendig ondernemen:

- Toekomstbestendig Ondernemen Energie voor bedrijven (inclusief Duurzaamheid door Haagse bedrijven)

Naast de projecten zetten we dit jaar in op het verder versterken van onze organisatie door:

1. DDH strategie 2017-2020 te ontwikkelen;
2. permanente stakeholderdialogoog te organiseren;
3. flexibele schil om kleine kernformatie te ontwikkelen; en

4. onze onafhankelijke positie te versterken (statuten aanpassen en CBF-keurmerk verwerven).

Onze mensen, partners en financiers

DDH wordt gevormd door een kleine, vaste kern van 10 medewerkers (8,8 fte), 4 vrijwillig medewerkers, 2 stagiair(e)s en een externe controller. Daarnaast kent DDH een RvT bestaande uit vijf personen en is een Raad van Advies en Inspiratie in oprichting. DDH heeft een groot aantal partners in de stad met wie wij samen initiatieven ondernemen en projecten uitvoeren.

Ons werk wordt gefinancierd door Gemeente Den Haag, de Nationale PostcodeLoterij, bijdragen van Fonds1818, het Prins Bernhard Cultuurfonds, een aantal donateurs en inkomsten uit opdrachten van derden. Het totaal aan baten in de begroting 2017 bedraagt € 1.180.000.

» Onze missie, visie en doelstellingen

Wij geloven dat bewoners en ondernemers van Den Haag de drijvende kracht zijn achter de duurzame beweging in de stad. Dat is Haagse Krach! Stichting Duurzaam Den Haag (DDH) heeft dan ook als missie het aanwakkeren van initiatieven van bewoners en ondernemers om Den Haag duurzamer te maken. Dit doen we door bewoners en ondernemers te helpen bij het realiseren van nieuwe initiatieven, door het aanbieden van producten en diensten waarmee iedereen direct aan de slag kan. En door duurzame initiatieven en de mensen die al duurzaam doen, zichtbaar te maken en ze met elkaar en andere partners zoals de gemeente, grote bedrijven en organisaties in de stad te verbinden.

Zo inspireren we anderen om ook duurzaam aan de slag te gaan en vergroten we samen de impact van nieuwe en bestaande initiatieven in de stad.

Wij zijn trots op de successen die wij in 2016 met de stad en onze partners realiseerden, een greep daaruit:

- De Haagse Krach Karavaan die de wijken in trek en ruim 600 mensen bereikte met tips en producten om met energiebesparing in hun huis aan de slag te gaan.
- Operatie Steenbreek waarbij meer dan 40.000 tegels werden vervangen door groen in de stad en we samen met en voor de stad de landelijke Steenbreek trofee wonnen.
- De Haagse Energiebeurs waarbij ruim 8.000 bezoekers meer te weten kwamen over duurzaam wonen, tuinieren, vervoer, voeding en vrije tijd.
- Het ondernemersontbijt waarbij 250 ondernemers concrete handvatten kregen om met duurzaamheid aan de slag te gaan.

In 2017 willen wij door met de successen. In de metafoor van de stadslandbouw: waar we de bodem hebben verrijkt willen we zaaien, waar we gezaaid hebben willen we oogsten en waar we hebben geoogst willen we de oogst vermeerderen. Dat betreft onze activiteiten – én onze plek in de stad. DDH staat middenin de Haagse samenleving. En zo worden we ook gezien: als club die op de hoogte is van wat er op het gebied van duurzaamheid in de stad gebeurt, welke (nieuwe) initiatieven er zijn en welke mensen en organisaties daar achter zitten. We bewegen ons op het snijvlak van de zogenaamde leefwereld van mensen (bewoners en ondernemers in al hun rollen van woningeigenaar of huurder tot initiatiefnemer in de wijk) en wat voor het gemak de systeemwereld genoemd kan worden (overheid, bedrijfsleven, woningcorporaties etc.). Voor beide werelden is DDH een trusted

third party: een onafhankelijke organisatie die door alle partijen in het veld vertrouwd wordt en om die reden ook een goede en veilige plek is om met elkaar in verbinding te treden. DDH wordt ook gezien als club die dankzij haar strategische positionering en dankzij dit overzicht over wat er in de stad gebeurt aan duurzame activiteiten, duurzame initiatieven en de mensen erachter met elkaar en/of met projecten en partners van DDH kan verbinden en zo initiatieven uit de stad kan versterken en versnellen. Doordat DDH een vertrouwensrelatie opbouwt met de mensen die we aan elkaar en aan onszelf verbinden, bouwen we aan een trotse en trouwe community van duurzame Haagse dromers, denkers en doeners. Dat is waar DDH het verschil maakt: als community leader van duurzaam doen in de stad. Betrouwbaar, benaderbaar, onafhankelijk én altijd dicht bij de leefwereld van mensen.

In 2017 willen we meer focus, massa en (inzicht in en sturen op) impact. We concentreren onze activiteiten dit jaar op drie hoofdthema's:

1. Energie
2. Groen
3. Grondstoffen

Binnen het thema Energie ligt de focus op verduurzaming van de warmtevoorziening als grootste lokale transitieopgave ter voorkoming van voortgaande klimaatopwarming. Het gaat om CO₂-reductie door zowel energiebesparing in woningen en kantoren (via gedrag en isolatie), als door schone opwekking met zoveel mogelijk lokale bronnen (via o.a. geothermie en opslag van warmte en koude). Bijkomende voordelen zijn een betaalbare en comfortabele warmtevoorziening, ook op langere termijn, en minder afhankelijkheid van grote en verre bedrijven. Het tweede thema gaat over het vergroenen en ontstenen van de stad ten behoeve van waterberging en koeling, gericht op klimaatadaptatie en vergroting van lokale

veerkracht. Klimaatopwarming zorgt voor heviger neerslag en toenemende hittestress. De trend naar verstening versterkt dit en moet daarom gekeerd worden. Bijkomende voordelen zijn bevordering van de kwaliteit van de leefomgeving en meer kansen voor biodiversiteit in de stad. Bovendien zijn groenprojecten relatief makkelijk te communiceren en kunnen langs die weg goed nieuwe doelgroepen bereikt worden.

Binnen het thema Grondstoffen ligt de focus op ontwikkeling van een circulaire economie en vermindering van huishoudelijk restafval door meer afvalscheiding en hergebruik. Het gaat om duurzaam produceren en consumeren door zoveel mogelijk sluiten van grondstofkringlopen tot circulaire stromen en door omvorming van de wegwerpeconomie tot een duurzame en eerlijke (deel-) economie, met voldoende aandacht voor welzijn en rechten van mensen en dieren. We streven naar een mondiale voetafdruk die past binnen de ecologische grenzen van de aarde. Naast focus willen we massa maken, we willen een breder publiek bereiken. Na de duurzame koplopers lijkt de tijd rijp de zogenaamde early majority in beweging te brengen. Dat willen we onder andere doen door de koplopers te verbinden met de early majority.

Door focus op thema's en early majority willen we de impact van onze activiteiten en die van de initiatieven die we aanwakkeren vergroten. Bovendien willen we die impact concreet in beeld brengen door zo goed mogelijk de CO₂-reductie, mate van vergroening en groei in circulair ondernemen en vermindering restafval te meten. En we kijken naar Haagse Krach, de aantallen mensen en de mate waarin zij via onze projecten en netwerkactiviteiten in beweging komen om door hun initiatieven deze doelen te realiseren.

In 2017 hebben we drie hoofddoelstellingen. Rond deze doelstellingen hebben we programma's benoemd:

1. De wijk in: pro-actief menselijk benaderen van bewoners met concreet aanbod en handelingsperspectief om duurzaam aan de slag te gaan in hun directe leefomgeving op het gebied van energie, groen en grondstoffen.
2. Campagne, participatie en co-creatie: Haagse Krach zichtbaar maken en verder mobiliseren en laten doorwerken, waarbij we koplopers verbinden aan de early majority, meer mensen inspireren om duurzaam te doen en de impact van initiatieven vergroten.
3. Toekomstbestendig ondernemen: creëren van lokale, groene waarde, business, circulaire stromen en werkgelegenheid.

» Ons werk: projecten

Om onze doelstellingen te realiseren voeren we projecten uit. Deze zijn ondergebracht in vier programma's, die tezamen de pijlers van DDH vormen.

Basis

Bewoners en ondernemers die duurzaam aan de slag willen, kunnen daarvoor een beroep doen op Duurzaam Den Haag. Voor handige tips, advies, ondersteuning, informatie over duurzame projecten en initiatieven in de stad, verbinding met relevante partners uit het DDH netwerk, etc. Deze nutsfunctie ligt besloten in onze missie en visie en wordt onderstreept in onze slogan 'DDH. Jouw partner in doen'. Hoewel dit uitgangspunt als een rode draad door al onze projecten loopt, komt deze nutsfunctie het duidelijkst tot uiting in de volgende projecten en activiteiten:

Loket Duurzaam Den Haag

In de praktijk kunnen mensen via drie kanalen een beroep doen op de loketfunctie van DDH: 1) online (via de website en de mailbox), 2) telefonisch en 3) fysiek (via het Duurzaam Den Haag Loket in de Centrale

Bibliotheek). Uiteraard komt het ook voor dat medewerkers van DDH persoonlijk worden benaderd met vragen op bijeenkomsten, zoals bijvoorbeeld de maandelijkse DDH ontmoetingen voor duurzame dromers, denkers en doeners.

In 2017 gaan we met name het fysieke DDH Loket in de Centrale Bibliotheek verder door ontwikkelen. Het is onze ambitie om het Loket in 2017 een belangrijke rol te laten vervullen als etalage voor duurzame initiatieven uit de stad en daarmee tegelijkertijd ook meer bekendheid te geven als plek waar je persoonlijk door iemand van DDH op weg geholpen wordt als je duurzaam aan de slag wil. Dat doen we met een maandelijkse samenhangende programmering van workshops, onderwerp specifieke spreekuren en presentaties van en door duurzame initiatiefnemers uit de stad.

Met de programmering in 2017 richten we ons nadrukkelijk ook op mensen die niet uit zichzelf al geïnteresseerd zijn in duurzaamheid door de activiteiten zo laagdrempelig mogelijk te houden. Dat is van belang om de early majority te bereiken.

Netwerk & Community

Als community leader en trusted third party ontleent DDH inhoud en waarde aan haar relatienetwerken. Het betreft zowel relatienetwerken van de afzonderlijke DDH-medewerkers als van DDH als organisatie. Deze netwerken gaan we beter benutten door meer informatie vaker over en weer te delen. Dat zorgt voor (meer) onderlinge verbinding en (meer) betrokkenheid bij de DDH-community. We vergroten de impact van duurzame initiatieven door koplopers met meer focus en massa te verbinden met de early majority (opschalen). Om onze rol als community leader beter te vervullen, wordt de diversiteit van onze netwerken geïnventariseerd, benut en uitgebreid: verspreid over alle stadsdelen; jong en oud; m/v; spreiding in culturele achtergrond. Zo wordt het DDH-netwerk en de community versterkt en verbreed.

Onderdeel van Netwerk & Community zijn de *maandelijkse DDH-ontmoetingen op locatie*. Elke laatste vrijdag van de maand organiseert DDH een informele netwerkbijeenkomst voor duurzame dromers, denkers en doeners. Deze traditie zet DDH in 2017 voort. De maandelijkse ontmoetingen zijn hét moment waarop DDH invulling geeft aan haar rol als 'duurzame matchmaker'. Bezoekers krijgen de gelegenheid om kennis en ervaring uit te wisselen, nieuwe ideeën op te doen, een netwerk op te bouwen en problemen en vraagstukken voor te leggen aan (ervarings)deskundigen en geïnteresseerden. Ook in 2017 gaan we op zoek naar wisselende locaties waar we de ontmoetingen kunnen laten plaatsvinden. Door telkens te gast te zijn bij een ander duurzaam initiatief in de stad, wordt het netwerkeffect versterkt. Bezoekers maken kennis met voor hen soms nieuwe initiatieven en kunnen daar weer inspiratie opdoen, of de mensen achter het initiatief verder helpen. We organiseren in 2017 wederom 10 borrels en streven daarbij naar een bezoekersaantal van gemiddeld 30 personen per keer. Een ander onderdeel van Netwerk & Community is het *netwerk duurzame bedrijven*. Het gaat daarbij om de future proof community met 1 op 1 advisering, faciliteren van verbinding en alliantievorming, het zichtbaar maken van initiatieven, inzicht bieden in subsidies en het ondernemersontbijt. Laatste onderdeel is samenwerking met *Nudge en MAEX* om initiatieven uit de stad op gebied van duurzaamheid in de etalage te zetten. Letterlijk door ze online op een interactieve kaart zichtbaar te maken. En om nieuwe mensen te activeren en initiatieven te starten en te delen met de community.

Energiebeurs

De Energiebeurs inspireert een brede groep Haagse bewoners om duurzaam aan de slag te gaan in hun dagelijkse leven, liefst al *tijdens* de beurs. We richten ons daarbij op de koplopers en de early majority.

DDH organiseert in 2017 wederom een Energiebeurs in november, met onder andere 25 stands met gezamenlijke initiatieven en 25 stands met ondernemers, waarvan minimaal 1/3 nieuwe organisaties/initiatieven. Naast deze stands met informatie vinden op deze dag allerlei andere activiteiten plaats (voor kinderen, informatiesessies, rondleidingen etc). Het uitgangspunt is dat na de Energiebeurs 2017 de bezoekers meer kennis hebben over hun eigen duurzame gedrag in algemene zin, kritischer kijken naar hun eigen duurzame gedrag, hun duurzame gedrag dusdanig positief bijstellen (vooral in hun directe leer- en werkomgeving) en dat zij tijdens de beurs hier al concrete stappen in (kunnen) zetten. We streven naar minimaal 7.000 bezoekers, een online bereik van minimaal 1.000.000 en minimaal 500 bezoekers die tijdens/na de Energiebeurs duurzaam aan de slag gaan.

Klimaatfonds Haaglanden

Het Klimaatfonds maakt het voor organisaties mogelijk om klimaatneutraal te ondernemen en voor lokale maatschappelijke organisaties en bewonersinitiatieven mogelijk om de compenserende projecten uit te voeren. De activiteiten vanuit Klimaatfonds in 2017 zijn gericht op het werven van deelnemende organisaties en compensatieprojecten. Daarbij wordt een reductie beoogd van 5.790 ton CO₂. Bovendien wordt voortgezet de deelnemende klimaatneutrale organisaties zichtbaar te maken (tot 2016 met bordjes), verschijnt er 3 keer per jaar een nieuwsbrief en presenteert het Klimaatfonds zich op informatiebijeenkomsten of organiseert deze zelf.

Programma De wijk in

Duurzaam Den Haag staat voor zichtbaar maken, gericht op actie, met focus op mensen. Deze kernwaarden komen bij uitstek tot uiting in het programma 'De wijk in'. De projecten uit het programma gaan namelijk stuk voor stuk over het pro-actief, mensgericht benaderen van bewoners, waarbij

aansluiting wordt gezocht bij hun leefwereld in huis, straat, buurt en wijk. In 2017 zullen de projecten uit dit programma nog meer in samenhang met elkaar worden uitgevoerd. Of beter, het zijn afzonderlijke projecten, met elk een eigen begroting en projectplan, maar waar mogelijk zal bij bezoeken van wijken en het benaderen van bewoners samen opgetrokken worden. Er is immers een gemeenschappelijk doel: Hagenaars en Hagenezen duurzaam in beweging krijgen door het bieden van informatie en inspiratie, telkens gekoppeld aan laagdrempelige handelingsperspectieven, waarmee het eenvoudig is om zelf duurzaam aan de slag te gaan.

Haagse Krach Karavaan

Het project behelst een veelomvattende wijkaanpak in Den Haag waarbij een Haagse Krach Karavaan landing (wijkbezoek met voorlichting, ludieke acties, aanbod van eenvoudige en laagdrempelige handelingsperspectieven en hulp bij community vorming) aangevuld wordt met workshops waarbij bewoners met elkaar aan de slag gaan rondom thema's die aansluiten bij de speerpunten van DDH voor 2017. Het doel is bewoners bewust te maken van mogelijkheden om groen, gezond en energiezuinig te wonen en individueel en met elkaar eenvoudig aan de slag te gaan in hun directe leefomgeving (huis, straat en buurt). In 2017 worden in ieder geval 5 geselecteerde wijken bezocht en gaan minimaal 350 bewoners aantoonbaar duurzaam aan de slag met thema's als groen, gezond en energie besparen zodat hun buurt mooier, schoner en leefbaarder wordt en/of zichzelf en hun woning energiezuiniger. Dat kan bijvoorbeeld zijn door thuis energiebesparende maatregelen te treffen of door deel te nemen aan een van de acties of activiteiten (Operatie Steenbreek, deelname workshop etc.).

Hou van je Huis

Gemeente Den Haag, afdeling DSO Wonen, heeft te kennen gegeven voor 2017 budget

beschikbaar te hebben om DDH in opdracht en in nauwe samenwerking met Hou van je Huis projecten uit te voeren die bijdragen aan de doelstellingen in het programma Werken aan Duurzaam Woningonderhoud. In overleg met de gemeente zal een en ander worden ingevuld en uitgewerkt. Gedacht wordt onder andere aan extra wijkcampagnes van de Haagse Krach Karavaan samen met Hou van je Huis en het organiseren en coördineren van zogenaamde ontzorgpakketten waarbij Haagse leveranciers van duurzame producten en diensten worden gekoppeld aan woningeigenaren die duurzaam aan de slag willen.

Operatie Steenbreek

Bewoners, bedrijven en woningcorporaties worden benaderd en geactiveerd om een bijdrage te leveren aan Operatie Steenbreek, met als oproep 'tegel eruit, plant erin'. Deze boodschap om Den Haag te vergroenen zal via gerichte campagnes uitgedragen worden, denk aan de wijkacties van de Haagse Krach Karavaan, hoveniers en tuincentra. Om de zichtbaarheid te vergroten zullen in 2017 herkenbare bordjes aan de deelnemers worden verstrekt, waarmee ze kunnen laten zien dat het nieuwe stukje groen onderdeel uitmaakt van Operatie Steenbreek. Elke nieuwe groene plek waar eerst tegels lagen, wordt daarmee een pr-middel van het project. Als extra stimulans wordt er in 2017 ook weer De Supersteenbreker prijs uitgereikt voor degene die Operatie Steenbreek in Den Haag het best in praktijk heeft gebracht.

Groen, Natuur en Water

Er is grote behoefte in de stad om de handen uit de mouwen te steken om het groen en de natuur in de stad te versterken en daarmee de betrokkenheid van bewoners te vergroten. De gewenste eindsituatie is dat er verspreid door de stad vele activiteiten zijn opgezet waarbij bewoners bij de realisatie en het beheer helpen en het draagvlak voor

die natuur versterken. De projecten die in 2017 opgepakt worden zijn Bijenparadijzen en/of Huismussen Onder Dak. Over de precieze invulling van de projecten in opdracht van de gemeente zal afstemming plaatsvinden met de stadsecoloog. De ambitie is om deze projecten aan te vullen met projecten in het kader van het vergroenen van Den Haag.

Programma Campagne, participatie en co-creatie

Duurzaam Den Haag staat middenin de Haagse samenleving. We hebben een breed – en voortdurend groeiend – netwerk. Zowel offline als online zijn we goed zichtbaar en altijd benaderbaar. Dat is noodzakelijk om onze missie goed uit te kunnen voeren: nieuwe duurzame initiatieven van bewoners en ondernemers aanwakkeren, en hen ondersteunen bij het zichtbaar maken en opschalen van het initiatief. Dat doen we bijvoorbeeld door bijeenkomsten en workshops te organiseren waarbij we initiatiefnemers verbinden met bewoners, ondernemers, kennispartners en sleutelfiguren binnen de gemeente, om gedeelde dromen dichterbij realisatie te brengen. En met campagnes waarbij we laten zien dat 'duurzaam doen' leuk is en voor iedereen bereikbaar, op elke schaal en van elk niveau.

Haagse Krach Plekken

Dit project maakt ambassadeurs, energieke bewoners en ondernemers die al duurzaam aan de slag zijn, zichtbaar(der) om anderen te inspireren om ook zelf duurzaam aan de slag te gaan. Met de Haagse Krach Plekken wakkert DDH initiatieven van energieke bewoners en ondernemers aan, maakt deze zichtbaar(der) en helpt ze verder om meer impact te hebben. Het project sluit aan bij de missie, de andere DDH-projecten (HK1000 follow-up, Loket, HKK, maandelijkse DDH-ontmoetingen, Operatie Steenbreek) en de ingezette koers om de wijk in te gaan.

Op vijftien Haagse Krach plekken gaan we in co-creatie met betrokken mensen uit de stad aan de slag om bestaande initiatieven van bewoners en ondernemers op te schalen en ze te versnellen en er nieuwe initiatieven te laten ontstaan.

Gestuurd op de jaarthema's groen, energie en grondstoffen worden tien bewoners en tien ondernemers die al duurzaam aan de slag zijn, prominent in beeld gebracht. Dat gebeurt aan de hand van maandelijkse interviews (elke maand één ambassadeur) die via de social media kanalen van DDH, maar ook bijvoorbeeld via projectbijeenkomsten of de maandelijkse DDH-ontmoetingen in de stad een podium krijgen.

Haagse Warmte

Dit project is onderdeel van het door de gemeente gestarte Haags Warmte Initiatief. We stimuleren in co-creatie met minimaal drie wijkinitiatieven de vraag naar duurzame Haagse warmte en koppelen dit aan het aanbod in combinatie met energiebesparing. Na inventarisatie van de warmteopties en kosten in 2016 willen we in 2017 in elke wijk een voorbeeldproject realiseren en zichtbaar maken om zo steeds meer wijkbewoners warm te maken voor duurzame Haagse warmte en gasloze wijken. We zijn gestart met Groene Regentes, Langebeesten Energiek en Vierwijkenoverleg/Statenkwartier. Die wisselen kennis en ervaring uit in de wijkoverstijgende werkgroep Duurzame Haagse Warmte. In 2017 willen we in elke wijk meer bewoners bereiken en uitbreiden naar Vruchtenbuurt, Ypenburg en Bezuidenhout.

VvE Versneller

In Den Haag zijn er 21.500 VvE's met gemiddeld zes woningen. Dit zijn veelal portiekwoningen met een ouder bouwjaar en lager energielabel. De noodzaak om juist deze woningvoorraad te verduurzamen is groot en vraagt om een versnelling. De VvE-versneller is een campagne om VvE's aan te wakkeren om initiatief te nemen tot verduurzaming.

Het betreft een begeleidingstraject om hen daarbij te ondersteunen, zodat er een community wordt gebouwd van VvE's die de beste plannen op het gebied van duurzaamheid en levensloopbestendigheid maken. Dat moet een versnelling teweeg brengen van de groei van het aantal Haagse VvE's die deze plannen daadwerkelijk uitvoeren. Dit project is een samenwerking met gemeente Den Haag, Rabobank en Fonds 1818.

Duurzaam Consumeren

Duurzaam consumeren gaat over het op een verantwoorde manier inkopen doen van basisbehoeften zoals voeding en kleding. DDH zal in 2017 initiatieven ondersteunen en promoten die in Den Haag lokaal produceren en of producten die lokaal geproduceerd kunnen worden zo verantwoord mogelijk naar Den Haag te krijgen.

Onderdeel van dit project is *Fair Trade*: het ondersteunen van de Haagse werkgroep Fair Trade en ervoor zorgen dat Den Haag de titel Fairtrade Gemeente behoudt – en dat het belang van fair trade inkopen in de hoofden en harten van mensen komt. De verbinding met het bredere project bewust en duurzaam consumeren biedt daar goede kansen voor.

Monitor Haagse Duurzaamheid

In dit project verzamelen we de belangrijkste indicatoren voor Haagse duurzaamheid en maken we die voor een breed publiek zichtbaar via onze website met 'infographics' en korte filmpjes. We doen dit in co-creatie met bewoners en ondernemers en partners die zich inzetten voor een duurzame stad en met inspiratie van de Monitor Gezonde Stad uit Amsterdam. De monitor is vervolgens uitgangspunt om samen met bewoners en ondernemers duurzaamheidsdoelen en handelingsopties voor de komende jaren te bepalen.

Vier de Natuur, het hele jaar door
Ieder jaar wordt Fête de la Nature gevierd, hier wordt in een groot deel van West-Europa activiteiten georganiseerd om te vieren dat er natuur is. In Den Haag is een werkgroep die bewoners en hun organisaties stimuleert om een activiteit tijdens Fête de la Nature te organiseren. In 2017 worden het hele jaar door activiteiten georganiseerd. DDH ondersteunt de werkgroep met PR en coördinatie.

Knipkaart Ondersteuning Bewonersinitiatieven

In dit project ondersteunen we circa vijf initiatieven van bewoners die gericht zijn op verduurzaming van de warmtevoorziening en vergroening van de stad via bewustwording, kennisvergroting en projectontwikkeling. Het gaat om initiatieven met een breed bereik (gemiddeld 100 mensen) die handelingsperspectief en inspiratie bieden aan deelnemers om zich actief in te zetten voor een duurzame stad, en die een extra zetje kunnen gebruiken. Om ruimte te hebben voor initiatieven die tijdens het jaar om organisatorische, inhoudelijke en/of communicatieve ondersteuning vragen reserveren we daarvoor deze knipkaart.

Campagne Afval 100-100-100

De Haagse campagne 100-100-100 is een campagne in samenwerking van DDH en gemeente Den Haag, waarin ruim 200 huishoudens gedurende 100 dagen 100% restafvalvrij proberen te leven. De campagne is in 2016 gestart en loopt door tot en met 7 februari 2017. Via het platform denhaag.100-100-100.nl worden de deelnemers ondersteund en geïnspireerd in hun zoektocht naar afval verminderen, recyclen, composteren en afval scheiden. Fysieke ontmoetingen en begeleiding van een groep van 10 mensen door een ambassadeur maken de Haagse aanpak uniek.

Programma Toekomstbestendig ondernemen

Duurzaam Den Haag stimuleert Haagse bedrijven om hun bedrijfsvoering te verduurzamen en om nieuwe gezamenlijke duurzame initiatieven te ontplooiën. In 2016 is daartoe ook een nauwe samenwerking gestart met MVO Nederland. Deze samenwerking wordt in 2017 voortgezet. Ondernemers die duurzaam aan de slag willen, nemen we zorg uit handen. Aan ondernemers die (nog) niet willen, laten we zien wat de voordelen zijn en hoe het eenvoudig kan. Samen met andere bedrijven, met de hulp van Duurzaam Den Haag en ons netwerk. Zo helpen we Haagse bedrijven toekomstbestendig en duurzaam te ondernemen.

Toekomstbestendig Ondernemen

DDH en MVO Nederland werken samen aan gebiedsgericht duurzaam ondernemen, circulair ondernemen en verbinden van lokale ondernemers aan landelijke netwerken en kennis. Het gaat om de gebiedsgerichte begeleiding van het bedrijventerrein ZKD ten aanzien van de inrichting van het terrein en creëren van lokale groene business en waarde en werkgelegenheid. Er worden pilots gestart met circulair ondernemen met afvalstromen op de Binckhorst en ZKD. Daarnaast gaat het om een evenement voor circulair inkopen (in samenwerking met MKB Den Haag) en de verbinding met projecten als Cirkelstad, Klimaatcoalitie en Duurzaam Door.

Energie voor bedrijven

Dit project is het vervolg van de in 2016 gestarte pilot in samenwerking met gemeente Den Haag en Omgevingsdienst Haaglanden. Het project betreft het ontzorgen van 100 nieuwe bedrijven die energie willen besparen. In dit project worden bedrijven bewust van de mogelijke energiemaatregelen, krijgen ze inzicht in de specifieke eigen situatie en worden ze geactiveerd door de actieve begeleiding (helpdesk en inspiratiebijeen-

komsten). De bedrijven krijgen toegang tot CSRmanager, een tool die inzicht geeft in de maatregelen die het bedrijf kan nemen en de terugverdientijd ervan. Daarnaast geeft de tool inzicht in de meest toegepaste verduurzamingsproducten met overzicht van de grootste (landelijke) leveranciers.

Versterken van de organisatie

Projecten vormen het werk van DDH. Niet voor niets is afgelopen jaar hard gewerkt aan het ontwikkelen van DDH tot project(financierde)organisatie. DDH heeft het afgelopen jaar een aantal professionaliseringsslagen gemaakt. We hebben projectmatig werken, projectbeheersing en professionalisering van de administratieve ondersteuning (financieel en relatiemanagement) en personeelsbeleid ingevoerd. Daarnaast is gewerkt aan grotere zichtbaarheid van de organisatie in de stad. Dit jaar willen we de organisatie verder versterken door een aantal activiteiten.

Strategie 2017-2020

Om een toekomstbestendige en veerkrachtige organisatie te blijven is voor komend jaar het speerpunt om een strategie en meerjarenprogramma op te stellen. De meerjarenstrategie bepalen we op basis van onze stakeholdersdialoog en monitoring. De strategie biedt focus en massa en wordt uitgewerkt in programma's waar bestaande en nieuwe projecten in worden ondergebracht. Onderdeel is ook een meerjaren financieel plan.

Permanente stakeholderdialoog

In 2017 bouwen we voort op de stakeholdersrondes van 2016 en 2015. We organiseren een doorlopend gesprek met onze diverse stakeholders in de Raad van Toezicht, de Inspiratieraad, tijdens de netwerkborrels en in onze lopende projecten, zoals o.a. het project Monitoring. In deze gesprekken toetsen we op strategisch niveau een aantal keer per jaar onze koers en voortgang richting een duurzame stad aan de inzichten van bestaande en nieuwe stakeholders en

aan onze monitoring van zowel de voortgang op stedelijk niveau als van de impact van onze eigen projecten.

Flexibele schil en kleine kern

DDH wil een wendbare organisatie zijn die kan meebewegen met ontwikkelingen en de vraag en behoeften vanuit de omgeving. Dat vraagt om een organisatie met een relatief beperkte vaste kern van medewerkers die waar nodig wordt aangevuld met extern ingehuurde krachten om uitbreiding van activiteiten te kunnen ondervangen zonder in vaste formatie te groeien. Dit jaar maken we een plan voor het ontwikkelen van een flexibele schil van in te huren krachten, mogelijk in de vorm van een soort associatie-schap, en maken we een begin met de uitvoering van dat plan.

Onafhankelijke positie versterken

De meerwaarde van Duurzaam Den Haag is om vanuit een onafhankelijke positie een rol te spelen in de stad. Niet voor niets heeft DDH een onafhankelijke rol ten opzichte van de gemeente. Tegelijkertijd kunnen DDH en de gemeente niet zonder elkaar: wij versterken elkaar. Onze rol en projecten versterken de beleidsopgave en programma's van de gemeente Den Haag. De kaders en voorzieningen en andere hulpbronnen vanuit de gemeente bieden kansen voor het opschaalen van initiatieven vanuit de stad. Deze vruchtbare wisselwerking staat of valt met de onafhankelijke positie van DDH. Dit jaar zullen we onze statuten aanpassen om de onafhankelijkheid van de gemeente in bestuurlijke zin nader in te vullen. De gemeente heeft aangegeven de huidige invulling niet te willen continueren. Dat geeft ons ook de kans om een bredere invulling te realiseren die meer recht doet aan de plek die wij in Den Haag willen innemen: als verbinder van leef- en systeemwereld, van vraag en aanbod, van bewoners en ondernemers met elkaar en met de gemeente en grote werkgevers en organisaties.

In lijn met onze ambitie onze onafhankelijke positie te versterken, willen we dit jaar het CBF-Keurmerk voor Goede Doelen aanvragen. Hiervoor moet een toetredingsprocedure worden doorlopen. Doel is om met ingang van 2018 over het CBF-Keurmerk te beschikken waarmee we een volgende stap zetten in de professionaliteit als maatschappelijke organisatie.

» Onze mensen, partners en financiers

In 2017 start DDH met een *team* van 10 vaste medewerkers (8,8 fte): Heleen Weening (directie), Charlotte Bos, Edwin Cornelissen, Tom Golder, Amber van der Lans, Lennart van der Linde, Sandra Nap (projecten), Anouk Dehue, Rosalie Ruardy (communicatie) en Yvonne Bledoeg (administratie). Daarnaast zijn er vier vrijwillig medewerkers: Dessu Dulla, Tara Eley, Gerrit Jansen en Giseline Veger en een stagiaire: Ilse Thoma. Germ van der Werf is als extern controller verbonden aan DDH.

De *Raad van Toezicht* bestaat uit de volgende personen: Jan Schinkelshoek (voorzitter), René Dekeling, Leo Freriks, Willem Krzeszewski en Akbal Mohamed. In 2017 wordt de *Raad van Advies en Inspiratie* gevormd onder leiding van een nog definitief te benaderen kwartiermaker en voorzitter. DDH werkt samen met talloze *partners* in de stad. Onder de partners met wie wij samen initiatieven ondernemen en projecten uitvoeren: Bibliotheek Den Haag, Haagwonen, Omgevingsdienst Haaglanden, Rabobank, Siemens, Staedion, MKB Den Haag, Museon, MVO Nederland, Platform Stad en de vele CO₂-compensatiepartners van het Klimaatfonds Haaglanden.

Ons werk wordt *gefinancierd door* Gemeente Den Haag en de Nationale Postcodeloterij, bijdragen van Fonds1818, het Prins Bernhard

Cultuurfonds en een aantal donateurs, en inkomsten uit opdrachten voor derden. Het totaal aan baten in de begroting 2017 bedraagt € 1.180.000. € 527.000 Daarvan zijn basisbijdragen van de gemeente (€ 480.000) en de Nationale Postcodeloterij (€ 47.000). € 653.000 is afkomstig van projectsubsidies en bijdragen, van de gemeente (€ 473.000), Fonds 1818 (€ 59.000) en overige opdrachtgevers (€ 121.000). Voor details verwijzen we naar de begroting 2017.

BEGROTING

» Begroting over het boekjaar 2017

	Begroting 2017	Prognose 2016 sept	Begroting 2016	Realisatie 2015
	€	€	€	€
LASTEN				
Personeelskosten, vast	643.000	607.653	665.120	257.860
Personeelskosten, variabel	18.000	17.548	1.480	99.326
Huisvestingskosten	44.800	43.450	33.335	39.638
Organisatiekosten	91.150	102.834	63.275	112.186
Kosten activiteiten	375.850	274.390	307.480	220.658
	<u>1.172.800</u>	<u>1.045.875</u>	<u>1.070.690</u>	<u>729.668</u>
Bedrijfsresultaat	7.290	801	--	8.628
Financieringsresultaat	(500)	(572)	-	135
RESULTAAT	<u>6.790</u>	<u>229</u>	<u>--</u>	<u>8.763</u>

» Details begroting 2017

	Begroting 2017	Prognose 2016 sept	Begroting 2016	Realisatie 2015
	€	€	€	€
1) Basis bijdragen				
Gemeente Den Haag, basis	--	118.340	118.340	213.350
Gemeente Den Haag, activiteiten	480.000	361.660	361.660	266.650
Doorgeschoven	--	36.106	--	(39.706)
Nationale Postcode Loterij	46.800	46.800	46.800	--
	<u>526.800</u>	<u>562.906</u>	<u>526.800</u>	<u>440.294</u>
2) Projectsubsidies en bijdragen				
Gemeente Den Haag	473.000	255.500	120.100	--
Fonds 1818	59.000	19.954	42.000	132.000
Overige bijdragen	121.290	208.316	--	4.000
Nog te acquireren	--	--	380.690	--
Overige baten	<u>653.290</u>	<u>483.770</u>	<u>542.790</u>	<u>136.000</u>
Overige baten en lasten	--	--	1.100	162.002
TOTAAL BATEN	<u>1.180.090</u>	<u>1.046.676</u>	<u>1.070.690</u>	<u>738.296</u>

» Begroting 2017, per project

	Totaal	DDH Loket	HK plekken	Community en netwerk	Haagse Krach Karavaan	Steenbreek	Toekomst best ondernemen	KFH	Energiebeurs	HWI	VVE versneller	Monitor	Hou van je huis	Duurzaam consumeren	Groen, Natuur, Water	Vier de natuur het hele jaar	Knipkaart bewoners initiatieven	Overige projecten	
BATEN	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	
Basis bijdragen																			
Basis bijdragen Gemeente	480.000	127.000	90.000	85.000	30.000	--	38.000	--	50.000	--	--	50.000	--	--	--	10.000	--	--	
Bijdrage Nationale Postcode Loterij	46.800	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	20.000	--	--	--	--	26.800	--	
Projectsubsidies en bijdragen																			
Gemeente Den Haag	473.000	--	--	--	--	100.000	--	--	75.000	66.000	52.000	--	145.000	16.000	15.000	--	--	4.000	
Fonds 1818	59.000	--	--	2.500	--	--	--	--	--	--	44.000	--	--	--	--	12.500	--	--	
Overige bijdragen	121.290	--	--	500	--	--	--	24.000	20.000	--	38.000	--	--	--	15.000	7.500	--	16.290	
	<u>1.180.090</u>	<u>127.000</u>	<u>90.000</u>	<u>88.000</u>	<u>30.000</u>	<u>100.000</u>	<u>38.000</u>	<u>24.000</u>	<u>145.000</u>	<u>66.000</u>	<u>134.000</u>	<u>70.000</u>	<u>145.000</u>	<u>16.000</u>	<u>30.000</u>	<u>30.000</u>	<u>26.800</u>	<u>20.290</u>	
LASTEN																			
Personeelskosten, vast	643.000																		
Personeelskosten, variabel	18.000																		
Huisvestingskosten	44.800	104.500	81.000	75.500	22.500	65.000	33.000	24.000	66.000	56.000	45.000	45.000	105.000	11.850	20.000	5.000	24.600	20.290	
Organisatiekosten	91.150																		
Kosten activiteiten	375.850	22.500	9.000	12.500	7.500	35.000	5.000	--	79.000	10.000	89.000	25.000	40.000	4.150	10.000	25.000	2.200	--	
	<u>1.172.800</u>	<u>127.000</u>	<u>90.000</u>	<u>88.000</u>	<u>30.000</u>	<u>100.000</u>	<u>38.000</u>	<u>24.000</u>	<u>145.000</u>	<u>66.000</u>	<u>134.000</u>	<u>70.000</u>	<u>145.000</u>	<u>16.000</u>	<u>30.000</u>	<u>30.000</u>	<u>26.800</u>	<u>20.290</u>	
Bedrijfsresultaat	7.290	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	

Stichting Duurzaam Den Haag

BEZOEKADRES	Riviermarkt 5 2501 CP Den Haag
POSTADRES	Postbus 622 2501 CP Den Haag
TELEFOON	070 364 30 70
E-MAIL	info@duurzaamdenhaag.nl
WEBSITE	www.duurzaamdenhaag.nl